

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ГУРТКА З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Михайлова О.С.

**кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри англійської мови з методиками викладання в
дошкільній та початковій освіті
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна**

Академік І.А. Зязюн наголошував, що освіта є соціокультурним інститутом нації, а її головною метою є виховання людини як суб'єкта культурно-історичного процесу, здатної усвідомлювати відповідальність за власне майбутнє [1, с. 14]. Це положення особливо актуальне в контексті підготовки майбутнього керівника гуртка англійської мови, який має бути провідником між культурами, формувати толерантне ставлення до інших народів та їхніх традицій.

Підготовка педагога передбачає активний пошук інноваційних форм і методів, які стимулюють зростання інтелектуальних сил, професійну ініціативу та творчість майбутнього вчителя. У психолого-педагогічній літературі (Н. Ничкало, Л. Пуховська, О. Дубасенюк, Н. Бориско, О. Тарнопольський, та ін.) наголошується на інтеграції компонентів культури у зміст підготовки фахівця. Вивчення іноземної мови розглядається як діалог культур, що сприяє становленню професійної компетентності педагога.

Сучасна професійна підготовка педагога зосереджена на розвитку його особистості, здатної діяти в умовах полікультурного середовища. Учитель іноземної мови має допомогти учням усвідомити, що міжкультурне взаєморозуміння вимагає не лише мовних знань, а й глибокого розуміння соціокультурних відмінностей.

Саме вчитель формує готовність до толерантного сприйняття інших культур, уміння порівнювати їх із власною національною специфікою, розвиває

критичне мислення, допомагає подолати стереотипи. Педагог стає посередником між культурами, створює «перехрестя культур», що об'єднує людей на основі взаємоповаги.

Серед найважливіших професійних якостей учителя науковці виділяють інтегративні загальнопедагогічні якості: *педагогічна винахідливість* (уміння гнучко діяти в різних педагогічних ситуаціях); *педагогічне передбачення* (здатність прогнозувати поведінку та реакції учнів); *педагогічний такт і емпатія* (уміння підтримувати позитивний емоційний клімат, виявляти співчуття й повагу до учнів) [2, с. 154-157].

Важливим є високий рівень загальної підготовки, ерудиція, знання культури англomовних країн, новітніх методів навчання та здатність до постійного професійного саморозвитку. Майбутній учитель має вміти оновлювати соціокультурну інформацію, розробляти ефективні методи її презентації та застосування на занятті.

Ключовими особистісними рисами педагога є **витримка, наполегливість, рішучість**, уміння пояснювати соціокультурні відмінності, добирати приклади з міжкультурного спілкування, а також підтримувати атмосферу взаєморозуміння та психологічного комфорту в колективі.

Учитель, який формує соціокультурну компетентність, повинен мати низку специфічних професійних рис:

- *здатність бути мовленнєвим партнером* для учнів, розуміти їхні позиції, підтримувати інтерес і сприяти відкритості у спілкуванні;
- *використання стимулюючих методів навчання* – створення умов для ініціативи, відмова від авторитарного стилю;
- *толерантність і демократичність* у ставленні до учнів, рівноправність у спілкуванні;
- *посередництво між культурами* – допомога учням у сприйнятті іншомовних традицій через призму власної національної ідентичності;
- *соціокультурне виховання* – виховання поваги до культурного розмаїття;

- створення сприятливого психологічного клімату, що знімає мовний бар'єр і стимулює комунікацію [3, с. 1428–1441].

За І.А. Зязюном, основними індивідуальними передумовами професійного успіху є здібності, серед яких виділяються:

- *комунікативність* – уміння будувати продуктивний діалог;
- *перцептивні здібності* – здатність розуміти емоційний стан учнів;
- *динамічність особистості* – готовність до змін;
- *емоційна стабільність і оптимістичне прогнозування*;
- *креативність* – здатність до створення нових підходів і рішень [1, с. 165].

У контексті соціокультурної підготовки ці здібності проявляються у вмінні: 1) знаходити індивідуальний підхід до учнів; 2) змінювати стратегію уроку відповідно до ситуації; 3) досліджувати нові культурні явища; 4) адекватно оцінювати успіхи учнів у засвоєнні соціокультурних знань [5, с. 84].

Отже, формування соціокультурної компетентності майбутнього керівника гуртка з англійської мови є складним і багатогранним процесом, який поєднує розвиток особистісних якостей, професійних умінь і педагогічних здібностей. Саме соціокультурна підготовка забезпечує здатність педагога виступати посередником між культурами, виховувати в учнів повагу до інших народів і стимулювати їхню відкритість до світу.

Таким чином, ефективна професійна підготовка майбутніх керівників гуртків з англійської мови передбачає гармонійне поєднання знань, культурних цінностей, комунікативних умінь і творчої педагогічної ініціативи, що дозволяє реалізувати головну мету освіти — виховання особистості, здатної до міжкультурного діалогу та саморозвитку.

Література:

1. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: Проблеми, пошуки, перспективи: Монографія. К.: Вид-во „Віпол”, 2000. 636 с.

2. Калінін В.О. Особливості формування соціокультурної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійно-педагогічної підготовки. *Вісник Житомирського педагогічного університету*. 2003. Вип. 12.

3. Михайлова О.С. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ іншомовної комунікативної компетентності у дітей дошкільного віку як мети навчання іноземної мови в ЗДО. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 9(39).

4. Intercultural Competence: A New Challenge for Language Teachers and Trainers in Europe. V.1: The Secondary School / Ed. by Lies Sercu. Aalborg: Aalborg University Press, 1995. 188 p.

5. Neuner G. The Role of Sociocultural Competence in Foreign Language Teaching and Learning. Strasbourg: Council of Europe /Council for Cultural Cooperation (Education Committee), CC-LANG, 1994. 278 p.